

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Румен Христов Янков -
член на научното жури, със заповед на Ректора на Софийския университет „Св.
Климент Охридски“, във връзка със защитата на дисертационния труд на редовен
докторант Пенка Любомирова Писачева
Професионално направление: 4.4. Науки за Земята, докторска програма „География на
страните (Регионална и политическа география)“
Обучаващо звено: Катедра „Регионална и политическа география“, ГГФ
Тема на дисертационния труд: „Миграционни процеси и проблеми на социално-
икономическото развитие в Карлово след Освобождението“
Научен ръководител на докторанта: проф. д-р Марин Рахнев Русев

1. Данни за докторанта и процедурата

Пенка Любомирова Писачева е завършила специалност География в СУ през 2000 г. с образователно-квалификационна степен магистър – географ и учител по география и икономика в средното училище. Работи като преподавател по география и икономика в гр. Карлово.

Пенка Писачева е зачислена на редовна докторантура считано от 01.02.2019 г. с тригодишен период (заповед на Ректора на Софийски университет РД-20-142/ 18.01.2019 г.). Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на разширено заседание на катедра „Регионална и политическа география“, проведено на 31. 01. 2023 г. След решение на Факултетния съвет на ГГФ е издадена заповед на Ректора за отчисляване с право на защита (РД-20-447/ 17.02.2023 г.).

Дисертацията е представена в завършен вид, придружена от автореферат.

2. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд е посветен на социално-икономическата и демографска динамика в развитието на гр. Карлово и прилежащия район за сравнително продължителен период. В методологическо отношение работата на дисертанта е в преплитаните се области на географското краезнание, историческата география и регионалното развитие.

Представеният труд съдържа всички изисквани атрибути на дисертационно изследване. Изложението е развито в увод, четири глави и заключение, което включва и самооценка на научните приноси. Текстът е обемен – почти 300 стр. с приложенията. Авторефератът (48 стр.) представя най-важните страни на съдържанието, структурата на работата и изводите. Използвани са над двеста литератури източника с различен характер – научни монографии и статии, статистически издания, преса, картографски издания и др., както и 35 планови и нормативни документа, и информация от десетки интернет страници. Работата включва 40 страници таблични, графични и картни приложения, наред с обилно илюстрирания основен текст. В него е включена и анкетата, проведена от автора сред жителите на общините Карлово и Сопот. Това е уместно, предвид успоредното изложение на резултатите и връзката между удовлетвореността от средата и миграциите.

Съдържанието на дисертационния труд е развито в съответствие с възложената тема. Главните индикатори за социално-икономическото развитие на района за изследвания период са обединени в три групи: природно-екологични, производствено-икономически и социално-демографски. Още при изясняването на теоретико-методологичните основи, напр., във формулировката на целта на изследването,

проличава една особеност – въпросите за миграциите се разглеждат като продължение на промените в горепосочените направления, комплексен резултат и специфичен индикатор на регионалното развитие.

Втората глава има историко-географски характер. Тя засяга предисторията на изследвания период с акцент върху формирането на селищния център и връзките му с хинтерланда. Необходимостта от обособяването и като самостоятелна част в работата може да бъде оспорена. Трета и четвърта глава са тематичните ядра в авторовото изложение. Те „сгъстяват“ информационно социално-икономическата и демографската картина при което изпъкват съвременното състояние и най-актуалните проблеми. Очакването ми, предвид избраната тема, беше за по-просторен и задълбочен анализ в частта за миграциите. Значително внимание е отделено на някои политикогеографски и социалногеографски аспекти, напр., изборното поведение на населението, общинските планове и проекти, и ролята на територията в националната концепция за пространствено развитие.

Като цяло, научният език на работата е ясен и издържан. Критични бележки могат да се отправят по използването на някои от термините, дефинирането на района на изследване, качеството и информативността на картните приложения, съдържанието и озаглавяването на някои подраздели, и др.

3. Научни приноси на дисертационния труд

Автосправката за приносите на дисертационния труд посочва пет такива. Запознаването с текста ми дава основание да ги приема за действителни, но с някои бележки и уточнения по отношение на теоретичната и приложната им стойност.

В работата се поставя като задача изследването на връзките между социално-икономическото развитие на района и миграциите на населението. В рамките на хронологичния подход обхващащ почти един век и половина в развитието на сравнително малка територия това в голяма степен е постигнато. Приносен момент имат обобщенията на теоретичните виждания за миграциите като индикатор на регионалното развитие и по моделиране на миграционните процеси. Положителни резултати има диференцирания подход, който разграничава миграционната динамика на центъра (гр. Карлово) и гравитиращите към него селища.

Принос в методиката на подобни изследвания е включването на въпросите за мястото на града в териториалното и селищното устройство, и за неговата административна и културна роля. Тези фактори на регионално ниво видоизменят въздействието на главните процеси на индустриализация и урбанизация. В работата на дисертанта са анализирани управленските функции на гр. Карлово при исторически променящи се схеми на административно-териториално устройство.

Методически принос е адаптацията на метода на географския паспорт и използването му при анализа и оценката състоянието на ниво община. Положителна роля за изследване на съвременните миграционни нагласи има приложението на анкетния метод.

Достойнство на дисертационния труд е многофакторния анализ. Качеството на живот е синтезен резултат от обективните посоки на социално-икономическото и демографското развитие на страната и специфични фактори в изследваната територия – капацитета на местното самоуправление, степента на реализация на целите, заложи в плановите документи и т.н. Редица изводи в изследването могат да се използват при разработването на местни стратегии за развитие и мерки на общинската демографска политика.

4. Публикации по темата на дисертацията

По темата на дисертацията Пенка Писачева представя статия в съавторство с научния ръководител, публикувана в Годишник на Софийския университет. Книга 2 - География (Том 114).

5. Заключение

Представеният за становище дисертационен труд е самостоятелно и завършено научно изследване. С помощта на компетентно научно ръководство са постигнати оригинални приноси. Трудът разширява емпиричните познания и обогатява опита в комплексни географски краеведски изследвания в духа на добрите традиции на българската антропогеография.

Дисертацията на Пенка Любомирова Писачева отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и съответстващите правилници. Давам положително становище и ще гласувам за присъждането на кандидата на образователна и научна степен „доктор“, като призовавам към същото и уважаемите колеги в научното жури.

02.05.2023 г.
В. Търново

проф. д-р Румен Янков